

Joachim Roman Bar

"Śląskie studia historyczno-teologiczne", Katowice 1968 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 13/1-2, 285-287

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

ŚLĄSKIE STUDIA HISTORYCZNO-TEOLOGICZNE, Katowice 1968
Wyd. Kurii Diecezjalnej 8° ss. 184, 2 nlb., tabl. 3.

W przyjemnej szacie graficznej ukazał się tom I nowego rocznika teologicznego „Śląskie studia historyczno-teologiczne”. Ma on się przyczynić do pogłębienia myśli teologicznej na Śląsku, w ośrodku katowickim, a tym samym włączyć się w nurt rozwijającego się coraz intensywniej ruchu naukowego w tym rejonie, wzbogaconym tak wybitnie pod względem kulturalnym przez otwarcie w 1968 r. nowego uniwersytetu w Katowicach.

Słowo wstępne ks. bpa H. Bednorza przedstawia cel nowej serii studiów teologicznych i kierunki pracy naukowej podejmowanej przez duchowieństwo diecezji katowickiej.

Zasadniczą treść rocznika stanowi siedem rozpraw (s. 7—142), z których dwie reprezentuje historię Kościoła (s. 7—49 ks. Gustaw Klapuch, *Centrum a Polska mniejszość narodowa na terenie Niemiec w okresie Kulturkampf* i s. 51—66 ks. Stanisław Bista, *Zarys rozwoju instytucji naukowo-wychowawczych kleru diecezjalnego*), trzy teologię dogmatyczną i moralną (s. 93—104 ks. Alfons Skowronek, *Chrystologiczne podstawy Kościoła jako prasakramentu*, s. 105—118 ks. Henryk Wencel, *Uwagi o zagadnieniu odpowiedzialności w wychowaniu kościelnym na tle soborowej deklaracji „O wolności religijnej”*, s. 119—142 ks. Joachim Kondziela, *Pojęcie „bonum commune” na tle współczesnych kierunków etyki katolickiej*), dwie natomiast prawo kanoniczne (s. 67—79 ks. Ludwik Orzeł, *Rezerwy w sakramencie pokuty w świetle kościelnego ustawodawstwa synodalnego w Polsce przedrozbiorowej*, s. 81—91 ks. Remigiusz Sobański, *Niektóre wnioski prawne dotyczące Kościoła wynikające z konstytucji „Lumen gentium”*).

W „miscellanea” (s. 143—151) ks. Bernard Starosta w krótkim artykule *Kształtowanie się pierwszej gminy muzulmańskiej w Mekce*

mówi o początkowym okresie działalności twórcy religii muzułmańskiej Mahomecie.

W „uwagach praktycznych” (s. 153—170) zabiera głos ks. Romuald Rak (*Stypendium mszalne w całości wychowania eucharystycznego*) i ks. Alfons Skowronek (*Marginalia na temat ekumenicznego wychowania parafii*).

„Notatki wydawnicze” (s. 171—179) podają przegląd artykułów związanych tematycznie z dziejami Kościoła na Śląsku. Następnie ks. G. Klapuch omówił ważniejsze pozycje wydawnicze ostatnich lat dotyczące obszaru diecezji katowickiej, a ks. F. Maroń przedstawił obecny stan badań nad najstarszymi parafiami w diecezji katowickiej. Oddzielnie (s. 180—181) zostało omówione przez ks. F. Maronia dzieło ks. bpa W. Urbana, *Zarys dziejów diecezji wrocławskiej*, Wrocław 1962.

Tom zamykają informacje (s. 182—184) z życia naukowego i kulturalnego diecezji katowickiej, oraz trzy ilustracje.

Uwagi szczegółowe ograniczę jedynie do dwu rozpraw z dziedziny prawa kanonicznego. Pożyteczny artykuł ks. Ludwika Orła o rezerwach jest mało przejrzysty, gdyż na jednym poziomie umieścił Autor przepisy synodów prowincjonalnych i diecezjalnych. Chronologiczny przegląd statutów synodalnych różnych diecezji na temat rezerwatów nie wyjaśni nam ani rozwoju poszczególnych rezerwatów, ani terytorialnego zakresu ich obowiązywania. Budzi także zastrzeżenie przytaczanie w przypisach wydania synodów wrocławskich wg Montbacha, skoro mamy nowe wydanie J. Sawickiego, *Concilia Poloniae* X. Także przytaczanie synodu diecezji krakowskiej bpa Nankera z 1320 r. wg wydania Heyzmanna, gdy jest nowsze i lepsze wydanie (Fijałek, *Najstarsze statuty synodalne krakowskie biskupa Nankera z 2 paźdz. 1320 r.*, Kraków 1915).

Artykuł ks. R. Sobańskiego o wnioskach prawnych dotyczących Kościoła wynikających z konstytucji soborowej „*Lumen gentium*” zajmuje się głównie osobowością prawną Kościoła w świetle tej konstytucji. Problem ten jest bardzo trudny w kanonistyce i obecnie po ogłoszeniu konstytucji „*Lumen gentium*” domaga się nowego przemyślenia. Ks. Sobański starał się w artykule uchwycić różne aspekty problemu i podkreślił szerokie perspektywy stojące przed kanonistami badającymi istotę i strukturę Kościoła w świetle konstytucji soborowej. Główna wartość artykułu ks. Sobańskiego polega na zreferowaniu poglądów różnych autorów na prawną problematykę konstytucji „*Lumen gentium*” i jej spodziewany wpływ na dalszy rozwój prawa kanonicznego.

Należy z całym uznaniem podkreślić inicjatywę Profesorów Śląskiego Seminarium Duchownego wydawania co roku zbioru studiów

historyczno-teologicznych, w którym poważne miejsce zajmie tematyka uwzględniająca sprawy Kościoła na Śląsku. Układ rocznika byłby bardziej przejrzysty, gdyby wprowadzono mniej działów i gdyby przypisy znalazły się na dole odpowiednich stron artykułu a nie zebrane razem na końcu artykułu. Wydany tom I Studiów rokuje nadzieje, że i dalsze tomy przyczynią się do rozwoju teologii polskiej i kultury Śląska.

O. Joachim Roman Bar

Alberto de la Hera, Introducción a la ciencia del derecho canónico, Madrid 1967, s. 333, in 8°, Editoria Tecnos Madrid

Alberto de la Hera, profesor prawa kanonicznego na uniwersytecie w Sewilli, opublikował książkę pt.: „Wprowadzenie do nauki prawa kanonicznego”. Tytuł jest bardzo ogólny, więc dopiero przejrzanie spisu rzeczy pozwala zorientować się w omawianej problematyce. Wzbudza ona naprawdę duże zainteresowanie tym bardziej, że porusza zagadnienia, które w chwili tak wielkich przemian i reform są bardzo pożyteczne. Wiedza bowiem kanoniczna jest poddana w ciągu wieków nieustannej ewolucji. W pewnych okresach przemiany nabierają szczególnego natężenia — jak to ma miejsce obecnie — i wówczas spojrzenie retrospektywne, analiza wpływów zewnętrznych na dotychczasowy rozwój prawa kanonicznego stanowi czynnik bardzo instruktywny. Kierunek, jaki nadały rozwojowi prawa kanonicznego szkoły XIX i początku XX wieku, znalazł się w ogniu krytyki. Przy poszukiwaniu nowych dróg konieczne jest ciągłe sięganie do źródeł, przy stałym uświadamianiu sobie podstawowych założeń.

W rozdziale wstępnym Alberto de la Hera omawia tradycyjne założenia prawa kościelnego w czasach Gracjana. Prawo kanoniczne staje się powoli nauką autonomiczną. Powoduje to stopniowe oddzielenie tej dziedziny wiedzy od teologii. Wpływ dwóch wielkich ośrodków intelektualnych: Paryża, który miał orientację zdecydowanie teologiczną i Bolonii, gdzie przeważało prawo, nie jest bez znaczenia. Autor omawiając ten okres za mało uwzględnił wpływ odradzającego się prawa rzymskiego na wyżej wspomniany proces rozdziału teologii od prawa. Słusznie wspomina i sygnalizuje wpływy filozoficzne na mentalność kanonistów okresu klasycznego. Przy naświetlaniu założeń doktrynalnych tego okresu autor wykorzystuje osiągnięcia zespołu historyków prawa, pracujących pod kierunkiem Le Bras'a.